

*Kapa Mátvás egyetemi docens,
Károli Gáspár Református Egyetem Állam- és Jogtudományi Kar
Polgári Eljárásjogi Tanszék*

A magyar polgári eljárásjog fejlődési tendenciái – különös tekintettel az elektronikus polgári eljárásra

1. Bevezetés – a magyar polgári eljárásjog fejlődési tendenciáinak rövid áttekintése

A rendszerváltást követően nagy kódexeink jelentős változáson mentek keresztül, napjainkra egyesek helyébe új jogszabály lépett (ld. Gt., Be., Áe.), mások esetében már „megfogant” a jelenlegit felváltó törvénykönyv (ld. Ptk., Csjt.), megint mások jelentős novelláris módosításokon estek át. Ez utóbbiak közé tartozik a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (Pp.), amelyen a jogalkotó a közeli jövőben újabb „műtéti beavatkozást” kíván végrehajtani. Ez a készülő Pp-novella adta az apropót a jelen íráshoz.

A rendszerváltást követően a Pp. hét novelláris módosításon esett át¹. Ezeket a változtatásokat számos tényező, jogpolitikai cél indukálta, befolyásolta. A polgári eljárásjog fejlődését meghatározó tendenciák, folyamatok természetesen nem haltak el, ma is további változtatásokat generálnak.

Az elmúlt tizenöt esztendő perjogi novelláinak hátterében – többek között – olyan kihívások álltak mint a jogállamiság követelményeinek való megfelelés, a rendelkezési elv érvényesülésének biztosítása, a peranyagszolgáltatási elv újrafogalmazása a tárgyalási elv erősítésével, a bírósági szervezetrendszer reformja, a perorvoslati rendszer egyes elemeinek átalakítása.

A korábbi évek egyik legjelentősebb, a polgári eljárásjog fejlődési tendenciáit befolyásoló célkitűzése az igazságszolgáltatás időtényezőjének javítása, a perek ésszerű időn

---

¹ Ld. 1992. évi LVIII. törvény (V. Ppn.), 1995. évi LX. törvény (VI. Ppn.), 1997. évi LXXII. törvény (VII. Ppn.), 1999. évi CX. törvény (VIII. Ppn.), 2001. évi CV. törvény (IX. Ppn.), 2005. évi XVII. törvény (X. Ppn.), 2005. évi CXXX. törvény (XI. Ppn.).

belül történő elbírálásának biztosítása. Az 1992. és 2005. között megszületett Pp-novellák indokolásaiban összesen 49-szer szerepel az eljárás gyorsítására, illetve az ésszerű idő biztosítására való hivatkozás.

A huszonegyedik század a magyar polgári eljárásjog számára is újabb kihívásokat hozott. Ezek közül az egyik az európai integráció keretében megvalósuló jogegységesítés, jogharmonizáció, a másik az infokommunikáció robbanásszerű fejlődése, az elektronikus társadalom vívmányai alkalmazásának igénye az eljárásjogokban.

a) Az Európai Unióban az elmúlt években jelentős, dinamikus közösségi jogalkotási tevékenység kezdődött a polgári eljárásjog területén. Az 1997. évi Amszterdami Szerződés, az 1998-as „bécsi cselekvési terv”, az 1999. október 15-16-i Tampere-i Európai Tanácsi találkozó, valamint a 2001. évi Nizzai Szerződés nyomán a közösségi jogalkotó szervek több jelentős másodlagos jogforrást (hét rendeletet, egy irányelvet és egy határozatot) bocsátottak ki a polgári eljárásjog területén. Ezek a normák alkotják ma az európai polgári eljárásjog legfontosabb forrásait. A jövőben további, polgári eljárásjogi tárgyú közösségi jogforrások megalkotása várható. Javaslat készült például a mediációról, illetve a kis értékű követelések esetén alkalmazható európai eljárás bevezetéséről. Mindezek a jogforrások jelentősen befolyásolják a magyar polgári eljárásjogot is.

b) Az információs- és kommunikációs technológia villámgyors fejlődése a hatósági és a bírósági eljárásokra egyaránt jelentős hatást gyakorolhat. Elég ehelyütt az internetre, a jogalkalmazók közötti on-line kapcsolatra, az elektronikus aláírásra, az jogalkalmazók számára közvetlenül elérhető, elektronikai alapú nyilvántartásokra, az elektronikus ügyvitelre, a videokonferenciák lehetőségére utalni. Mindezek a technikai vívmányok új horizontot nyitnak a különböző bírósági, hatósági eljárások területén is, az elektronikus eljárás bevezetése alapvetően változtathatja meg az eljárásban az írásbeli kommunikációt, az ügykezelést, irattározást, sőt akár az egész eljárás hagyományos struktúráját. Az e-bíróság „nem csupán a hálózatba kapcsolt bíróságok közötti információcserét, a jogi szakemberek és a bíróságok közötti elektronikus kapcsolat kialakítását vagy az iratok elektronikus úton továbbítását, hanem esetleg a bizonyítási cselekmények elektronikus úton történő rögzítését vagy akár a különböző helyen tartózkodó személyek egyidejű meghallgatását is lehetővé teszi.”²

---

² Kiss Daisy: E/E – avagy az elektronikus társadalom hatása az eljárásjogokra. In: Magister artis boni et aequi – Studia in honorem Németh János. Budapest, 2003., 519. old.

A magyar polgári eljárásjog fejlődésének legújabb fejleménye, hogy – részben éppen a fent vázolt változásokra hivatkozva – egyre több fórumon merül fel a polgári perjog újrakodifikálásának ötlete. Mára már nemcsak kutatók vetik fel egy új polgári perrendtartás megalkotásának igényét, de az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium a Pp. módosításáról szóló legújabb koncepciójában már dátumot is ad a munka megkezdésére. Ez utóbbi szerint az új Pp. kodifikációs munkálatai 2014-ig kezdődnének meg.³

2. Koncepció a Pp. módosításáról

A 2007-es esztendő elején egy összetett, számos kérdést érintő Pp-módosítás koncepcióját dolgozta ki az Igazságügyi és Rendészeti Minisztérium. A koncepció egyik legfőbb célja ismét az eljárások gyorsítása, az ügyintézés hatékonyságának növelése. A tervezet fontosabb csomópontjai az alábbiak:

- az elektronikus fizetési meghagyásos eljárás,
- a perek gyorsítását, hatékonyabb elintézését szolgáló általános érvényű módosítások (pl. az eljáró bíróság összetétele, kézbesítési megbízott, a per előkészítése, bizonyítási indítványok előterjesztése, az első tárgyalás kitűzése, a mulasztás következményei, keresetváltogatás, viszontkereset és beszámítási kifogás, stb.),
- az elektronikus polgári per,
- a kísértékű perek sajátos szabályai,
- birtokvédelem.

A fent megjelölt témakörök kivétel nélkül önmagukban egy-egy terjedelmes tanulmánykötetet is megtölthetnének tartalommal. Az alábbiakban kiemeljük a koncepció egyik legfőbb újdonságát, és az elektronikus polgári eljárás tervezett szabályait tekintjük át vázlatosan.

3. Az elektronikus polgári eljárás

A huszonegyedik században jelentős igény jelentkezik a közigazgatási és a bírósági ügyintézés területén a modern technikai eszközök alkalmazására, az ezzel járó lehetséges előnyök kiaknázására. Az elektronikus ügyintézés egyszerűsítheti, idő- és költséghatékonyá

---

³ Koncepció a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek az elektronikus eljárás bevezetését és a perek gyorsítását célzó módosításáról (IRM/CGKFO/2007/FJSZ/128.) Budapest, 2007., 7. és 64. old.

teheti az eljárásokat. Magyarország az uniós tagállamok közül az elsők között hozta meg az elektronikus cégeljárásról és a cégiratok elektronikus úton történő megismeréséről szóló jogszabályt, amely biztosítja a cégek számára azt a jogi lehetőséget, hogy a bejegyzési (változásbejegyzési) kérelmet elektronikus úton nyújthassák be a cégbíróságnak. Az elektronikus eljárás szabályainak a cégbejegyzési eljárásban történő bevezetését követően célszerű lehet a polgári eljárás más területein is megteremteni a bevezetéshez szükséges jogszabályi alapokat.

A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek az elektronikus eljárás bevezetését és a perek gyorsítását célzó módosításáról szóló, 2007. elején elkészült koncepció⁴ mind a fizetési meghagyásos eljárás, mind a polgári per elektronikus eljárásá alakítását célul tűzi ki. Ennek a folyamatnak az első lépcsőjeként a koncepció legkésőbb 2010-re irányozza elő a fizetési meghagyásának és a perek egy kiemelt körének elektronizálását.

3.1. Az elektronikus fizetési meghagyásos eljárás

A fizetési meghagyásos eljárás egy olyan pert pótló polgári nemperes eljárás, amelynek igénybevételével a jogosult – a kötelezett ellentmondásának hiányában – gyorsabban, olcsóbban és egyszerűbben juthat teljesítésre kötelező, jogerős bírósági határozathoz. A fizetési meghagyásos eljárásban a bírósági útra tartozó, lejárt, pénz fizetésére vagy ingó dolog kiadására irányuló követelések érvényesíthetők. A nemperes eljárás igénybe vétele csak lehetőség, a jogosult általában szabadon dönt abban a tekintetben, hogy pénz fizetésére, illetve dolog kiadására irányuló igényét az általános szabályok szerinti peres eljárás keretében érvényesíti, vagy pedig fizetési meghagyás kibocsátását kéri. Ugyanakkor kizárólag fizetési meghagyás útján érvényesíthető a pénz fizetésére irányuló olyan követelés, amelynek összege a kettőszázezer forintot nem haladja meg, feltéve, ha van olyan bíróság, amely a fizetési meghagyás kibocsátására illetékes.⁵

A fizetési meghagyásos eljáráshoz hasonló eljárás az Európai Unió számos tagállamában megtalálható (pl. Ausztria, Németország, Belgium, Finnország, Franciaország, Görögország, Olaszország, Spanyolország, Svédország, stb.). Az eljárás jelentőségét jól mutatja, hogy a fizetési meghagyásos eljárás a közösségi jogban is megjelent. A közelmúltban

---

⁴ IRM/CGKFO/2007/FJSZ/128. Budapest, 2007.

⁵ Vö. Kapa Máttyás: Ha az adós nem fizet.. Budapest, 2006., 110-111. old.

született meg és 2008. december 12-én lép hatályba az Európai Parlament és a Tanács 2006. december 12-én kelt 1896/2006/EK rendelete az európai fizetési meghagyásos eljárás létrehozásáról.

Az utóbbi években több országban születtek olyan jogszabályok, jogi megoldások, amelyek az elektronikus ügyintézés bevezetése, szoftverek alkalmazása révén egyes eljárásokat automatizáltak. Egyes európai országokban (pl. Németország) az automatizálás elérte a fizetési meghagyásos eljárást is. A német példát is figyelembe véve a jogszabályok előkészítői Magyarországon is felvetették a fizetési meghagyásos eljárás automatizálásának gondolatát. A Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek az elektronikus eljárás bevezetését és a perek gyorsítását célzó módosításáról szóló, 2007. elején elkészült koncepció viszonylag részletesen tárgyalja az elektronikus fizetési meghagyásos eljárásra való áttérés kérdését.

A koncepció által bevezetni szándékozott főbb módosítások, újdonságai az alábbiak:

a) A koncepció az elektronikus fizetési meghagyásos eljárásra való áttérés kapcsán a *fizetési meghagyásos eljárás érvényesülési körét* módosítani javasolja. Egyrészt az új szabályok szerint csak a pénz fizetésére irányuló követeléseket lehetne fizetési meghagyásos eljárás útján érvényesíteni, megszűnne az a lehetőség, hogy ingó kiadása iránt is lehessen kezdeményezni az eljárást. Másrészt a jelenleg hatályos, a kettőszázezer forintos követeléseket kötelezően erre az útra terelő rendelkezést hatályon kívül kívánják helyezni. Ha ugyanis nyilvánvaló a kötelezett ellenvéleménye, feleslegesen húzza a jogvitát a peres út előtt igénybe vett megelőző eljárás.

b) A fizetési meghagyás kibocsátására irányuló *kérelem kellékeivel* kapcsolatban a koncepció készítői kisebb módosításokat javasolnak (pl. feleslegesnek ítélik annak megjelölését, hogy a felek között volt-e közvetítői eljárás folyamatban, a koncepció eltörölné az okirati bizonyítékok csatolását, stb.)

c) Az elektronikus fizetési meghagyás kibocsátására irányuló *kérelmet az alábbi módokon lehetne benyújtani*:

- számítógép által leolvasható formanyomtatványon (melyet az interneten is letölthetővé kell tenni akár pdf formátumban, akár az adóbevallások mintájára intelligens – tehát például perre alakulás esetére a bíróság illetékességét automatikusan megadó – felületként),

- a helyi bíróságon szóban (az ügyfél a bírósági ügyintézőnek vagy a titkárnak adná elő szóban a kérelmét, melyet utóbbiak a számítógépes rendszeren rögzítenének),
- a helyi bíróságon az ügyfelek rendelkezésére bocsátott számítógépes terminálon, személyazonosítás után,
- elektronikus úton a kormányzat vagy az OITH által fenntartott ügyfélkapun keresztül (a jelenleg még költséges elektronikus aláírás feltételként történő előírása több okból is felesleges: a most alkalmazott ügyfél és két tanú által aláírt formanyomtatvány semmivel nem biztosít több garanciát, mint az okmányirodákban történő azonosítás és regisztráció, továbbá a kötelezett nyilván nem fog egy számára ismeretlen személy részére követelést teljesíteni),
- elektronikus úton minősített elektronikus aláírással ellátva.

d) A jogosult *nyilatkozna* arról, hogy a további iratokat – így az ellentmondást vagy a jogerős meghagyást – *milyen formában és milyen úton kéri joghatályosan kézbesíteni*: ha rendelkezik e-mail címmel, kérheti az elektronikus okirat formájában történő kézbesítést, ellenkező esetben postai úton kapná meg az iratokat.

e) A fizetési meghagyás iránti kérelem alapján *a fizetési meghagyás kibocsátására* a bírói közreműködés teljes kiiktatásával kerülne sor. A beérkező kérelem alapján az erre létrehozott szoftver ellenőrizné a kérelem adatait, s ha az hiánytalanul került kitöltésre, a számítógép automatikusan kibocsátaná a meghagyást – hiányos kitöltés esetén a hiánypótlásra való felhívás és az elutasítás is automatikus lenne. A rendelkezési elvre is tekintettel ugyanis dogmatikailag nincsen szükség arra, hogy a követelés fennállásának jogosságát a kötelezeten kívül bárki is vitassa. Ellentmondás esetén pedig ügyis perré alakul az eljárás, amittől kezdve lehetőség van a bírói mérlegelésre.

f) Az automatizált fizetési meghagyásos eljárás sajátos kérdése lehet, hogy az új eljárás szabályai között szükséges-e a *bíróság illetékességére* vonatkozó szabályok módosítása. A fizetési meghagyás kibocsátása ugyanis a kérelem alapján az automatikus rendszerben az emberi beavatkozás kiiktatásával, egy szoftver segítségével történne, tehát szükségtelen lehet valamennyi bíróság felszerelése a szükséges technikai eszközökkel. Költséghatékonysági szempontból indokolt országos szinten egyetlen megfelelő kapacitással bíró számítógép beszerzése és egy *ex lege* kijelölt helyi bíróság mellett történő működtetése. A kérelmező az eljárást megindító kérelmében természetesen nyilatkozatot tenne az adott

ügyben illetékességgel bíró bíróságról, és egy esetleges ellentmondás esetén a peres eljárás a hatályos szabályoknak megfelelően már ez előtt folytatódna.

g) Az esetleges visszaélések (vagyonkimentés, pénzmosás) elkerülése érdekében azonban indokolt lehet meghatározott értékhatár felett, vagy a számítógépes szoftver által a kérelem indoklásában szereplő és „gyanúsként” memóriában tárolt kulcsszavak észlelése esetén a bírósági titkár általi megvizsgálás és nyilvánvaló alaptalanság esetén elutasítás. A perfüggőségre és az ítélt dologra tekintettel az ugyanazon felek között ugyanazon jog iránti, a számítógép által rögzített folyamatban lévő vagy folyamatban volt ügyek észlelése esetén szintén bírósági titkár vizsgálná meg a kérelem indokolását, tehát hogy a tényalap is megegyezik-e.

h) Tekintettel arra, hogy a fenti szűrőn fennakadt ügyeket peres úton már nem a meghagyás kibocsátására jogosult bíróság bírálná el, nem célszerű a tárgyalás tűzésének jogát ide telepíteni. Azaz „érdemi” elutasítás esetén a bíróság peres útra utasítaná az ügyet azzal, hogy a jogosult az illetékes bíróságnál – saját döntése szerint – indítson pert. Indokolt megvizsgálni annak a lehetőségét is, hogy a 130. § alapján hozott elutasító végzés ellen kizárt legyen a fellebbezés: ha ugyanis a fizetési meghagyásos eljárást választható permegelőző eljárásnak tekintjük, és a peres út semmilyen körben nem kizárt, érdemben nem sérülhet a jogorvoslati jog, ha a nemperes eljárás helyett a bíróság peres útra utalja az amúgy főszabályként is oda tartozó jogvitát.

i) A meghagyás kötelezett részére történő kézbesítése egyelőre tipikusan a hivatalos iratok kézbesítésének szabályai szerint, postai úton történne. Ez alól két esetben kell kivételt tenni: ha a kötelezett jogi képviselőjének általános meghatalmazást adott, és a jogi képviselő e-mail címe szerepel a bírósági nyilvántartásban, illetve ha a kötelezett cég az e-mail címét a cégnyilvántartásban feltüntettette.

j) A kötelezett ellentmondását a részére nyitva álló 15 nap alatt, a kérelem előterjesztésére rendelkezésre álló módok valamelyikén nyújthatja be. Figyelemmel az új eljárási szabályok bevezetése kapcsán adódó problémákra, indokolt lehet – német mintára – még a *végrehajtási szakban is* lehetőséget adni az *ellentmondásra* és az eljárás perré alakítására. Így a végrehajtható okirat kézbesítésétől számított 15 napon belül szintén ellentmondással élhet a kötelezett, ez azonban végrehajtást nem gátolná automatikusan. A Vht. 6. §-a szerinti azonnali beszédési megbízás alkalmazása esetén a legalább részleges behajtásról való tudomásszerzés nyitná meg az ismételt ellentmondási határidőt.

k) Ha a kötelezett nem él ellentmondással, a fizetési meghagyás jogerőre emelkedik, s a számítógép egy záradékolt meghagyást küld meg a feleknek. Ellentmondás esetén az eljárás perré alakul, számítógép a keletkezett iratokat megküldi a hatáskörrel és illetékességgel rendelkező bíróságnak, mely a továbbiakban a peres eljárás szabályai szerint jár el.

l) Figyelemmel arra, hogy az elektronikus fizetési meghagyásos eljárás költsége könnyen számszerűsíthető, indokolt a pertárgyértéktől függő illeték helyett bírósági szolgáltatási díj bevezetése ebben az eljárásban. Mivel a díj – az illetékkal ellentétben – az adott szerv, ez esetben a bíróság bevétele, ebből a forrásból könnyedén refinanszírozható lenne az elektronikus fizetési meghagyásos eljárással kapcsolatos beruházás.

m) A koncepció kidolgozói utalnak rá, több oldalról is érkeztek arra vonatkozó javaslatok, hogy a fizetési meghagyásos eljárást a törvényhozó vegye ki a bíróságok hatásköréből, s helyette például a közjegyzők folytassák le más eljárásokhoz hasonlóan ezt a nemperes eljárást is. Bár a kérdés eldöntése a koncepció szerint is mélyebb tanulmányozást igényel, ugyanakkor a szöveg tartalmazza azt a megállapítást, hogy dogmatikailag „nem lehet akadálya annak, hogy a fizetési meghagyás, mint közjegyzői okirat adjon alapot a bírósági végrehajtásra.”⁶

A koncepció számos előremutató javaslatot tartalmaz, ugyanakkor nehéz most megmondani, hogy megvalósulása esetén valóban alkalmas-e radikálisan javítani a fizetési meghagyásos eljárás hatékonyságán. Ezen általános megállapításon túl azonban néhány konkrét kifogást is megfogalmazhatunk a koncepció egyes pontjaival kapcsolatban.

Problémás felvetésnek tartom az utolsóként említett javaslatot, amely szerint a fizetési meghagyás közjegyzői okiratként is alapot adhat a bírósági végrehajtásra. A fizetési meghagyás alapján ma végrehajtási lappal rendelik el a bírósági végrehajtást, a jogvita előzetesen elbíráltnak minősül, a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt csak szűk körben indítható per. A közjegyzői okirat alapján ugyanakkor végrehajtási záradékkal rendelik el a végrehajtást, ahol a jogvitát korábban kontradiktórius eljárás nem bírálta el, a végrehajtás megszüntetése vagy korlátozása iránt pedig tágabb körben indítható per. A magam részéről nem támogatom a fizetési meghagyás kibocsátásának közjegyzői hatáskörbe kerülését, ugyanakkor, ha a jogalkotó mégis ezen megoldás mellett dönt, akkor egyértelműen

---

⁶ Koncepció a Polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvénynek az elektronikus eljárás bevezetését és a perek gyorsítását célzó módosításáról (IRM/CGKFO/2007/FJSZ/128.) Budapest, 2007., 15. old.

rögzíteni kell, hogy itt nem közjegyzői okiratról, hanem a közjegyző által hozott marasztaló határozatról van szó, amely alapján végrehajtási lappal kell elrendelni a végrehajtást.

Nem támogatom, hogy a fizetési meghagyás ellen a végrehajtási eljárásban is lehessen ellentmondással élni. Ez az egész jogintézmény lényegét érintené, előnyeit jelentősen csökkentené. A végrehajtási eljárás saját jogorvoslati struktúrával rendelkezik, az ott megtalálható eszközöket indokolatlan bővíteni az ellentmonás jogának kitejesztésével.

Végül a kérelem indoklásában szereplő „gyanús” kulcsszavaknak a számítógépes szoftver általi kiszűrését a kitűzött cél elérésére teljességgel alkalmatlannak találom.

3.2. Az elektronikus polgári per

A fizetési meghagyásos eljárás automatizálása mellett a koncepció több lépcsőben előíranyozza az elektronikus eljárásnak a per egyes részterületeire történő kiterjesztését is. Az elektronikus polgári perre vonatkozó koncepció áttekintése során ugyanakkor világossá válik, hogy annak megalkotói egy, a maitól eltérő szemléletű peres eljárást kívánnak meghonosítani, és az eljárás elektronizálása csupán az egyik kiragadott eleme, egyben könnyen zászlóra tűzhető magyarázata a változtatásoknak.⁷

A koncepció által bevezetni szándékozott elektronikus polgári per főbb újdonságai az alábbiak:

a) Az elektronikus polgári per intézményét a jogalkotó *több lépcsőben* kívánja bevezetni, először csak egyes gazdálkodó szervezetek, meghatározott vagyoni jogi pereiben kellene alkalmazni az új szabályokat.

b) Az elektronikus polgári perben a felek *jogi képviselővel lennének kötelesek eljárni*. Ezzel összefüggésben meg kívánják teremteni országos szinten az elektronikus eljárás szabályait alkalmazni kész jogi képviselők adatbázisát, melyben a jogi képviselő adatai között e-mail címe is szerepelne. Az adatbázis kialakítását az általános meghatalmazások jelenleg még csak külön-külön az egyes bíróságoknál meglévő nyilvántartásokra lehetne alapozni. A rendszer tartalmazná az általános meghatalmazásokat is, melyek így az egész ország minden

---

⁷ Ezt támasztja alá az a körülmény is, hogy az Igazságügyi és Rendészeti Miniszter által korábban, 2006. júliusában közzétett, a Pp. módosításáról szóló koncepció - elnevezése szerint - még a gazdasági perek gyorsítását célozta, de tartalmazta a polgári peres eljárás elektronizálására vonatkozó javaslatokat is. (ld. IM/CIV/2006/MAGÁNJ/767.). 2007. elején a korábbi koncepció kissé átdolgozott változatával találkozhatunk, más címmel, ez utóbbi ugyanis – elnevezése szerint – az elektronikus eljárás bevezetését célozza.

bíróságára érvényesek lehetnének (ez abból a szempontból célszerű, hogy a keresetlevelet is nyomban elektronikus úton a jogi képviselőnek lehetne kézbesíteni).

c) A *beadványok benyújtását és az iratok kézbesítését* egy teljesen új számítógépes rendszer segítségével kívánják lebonyolítani. Létre akarnak hozni egy *központi elektronikus kézbesítési szolgáltatót*, amely felett a felügyeletet az OIT gyakorolná, az operatív irányítás és üzemeltetés pedig az OIT Hivatalának feladata lenne. A kézbesítési rendszer össze lenne kapcsolva a jogi képviselők elektronikuscím- és meghatalmazás-nyilvántartásával.

d) Az elektronikus polgári perben *informatikai alapokra* helyeznék a *kézbesítésnek* (ld. e-tértivevény), az *iratkezelésnek*, az *iratok megtekintésének* és az *iratmásolatok igénylésének* a szabályait, illetve lehetővé válna a papír alapú okiratok *elektronikus okirattá alakítása*.

e) A koncepció felveti, hogy egyes bizonyítási cselekményeket a bíróság audiovizuális eszközök szinkronikus használatával folytasson le (*videokonferencia*). Ilyen esett lehet, amikor a bizonyítást megkeresés útján folytatják le (Pp. 202. §). A videokonferencia esetén valójában a megkeresett bíróság épületében elhelyezett webkamerán keresztül a perbíróság bírója végezné el az érintett személy kihallgatását. A jogintézmény egyelőre csak lehetőségként kerülne rögzítésre, és a büntetőeljárásban már használt, jelenleg meglévő 3 mobil tárgyaló szettet lehetne alkalmazni, amennyiben van rá kapacitás.

f) Nemzetközi példák alapján (vö. Németország⁸, Olaszország⁹, Anglia és Wales) a koncepció az elektronikus perben előírna a felek részére egy részleteiben nem szabályozott, a *perindítást megelőző egyeztetési kötelezettséget*. Ennek a kötelezettségüknek a felek több módon is eleget tehetnének közvetítői eljárásban való részvétellel (mediáció), perindítást megelőző egyeztetéssel, vagy közös jegyzőkönyv készítésével. A jogintézményeknek egyrészt elterelésre lennének alkalmasak, azaz a bíróság közreműködése nélkül egyezség születhetne, másrészt perelőkészítési funkciója lenne (jogvita konkretizálása, felek és képviselőik adatainak, elektronikus elérhetőségük kölcsönös megismerése stb.).

g) Az elektronikus perben *a keresetlevél kellei* körében újdonságként jelenne meg, hogy a felek és képviselőik címe mellett a jogi képviselők elektronikus címét, telefon és telefax számát is fel kellene tüntetni. A perindítást megelőző egyeztetés miatt a keresetlevélnek tartalmaznia kellene a vita világos és rövid ismertetését, az annak alapjául szolgáló tényállás előadását a bizonyítékok megjelölésével, az alperesi védekezést, illetőleg

⁸ ZPO 275-279.§

⁹ Decreto Legislativo 17 gennaio 2003, n. 5., 2-12 cikkely.

annak előadását, hogy az alperes a vele közölt igényre nem nyilatkozott; az előzetes levélváltás, illetőleg az előzetes tárgyalás során felmerült véleményeltérés adatait, valamint az esetleges előzetes elszámolás eredményét, továbbá az ügygel kapcsolatos korábbi bírósági vagy más hatósági határozat ügyszámát és tartalmának lényegét. Célszerű lehet a Pp. 121. §-a (1) bekezdésének *f*) pontját ezen eljárásforma lefolytatására való direkt utalással is kiegészíteni.

h) Az elektronikus perben *a per írásbeli, elektronikus kommunikáció útján történő előkészítése* kötelező lenne, szóbeli meghallgatást csak kivételes esetben lehetne tartani. A szóbeli előkészítés azonban természetesen nem járna együtt a felek vagy jogi képviselőik bíróság előtti személyes megjelenésére kötelezésével, ez ugyanis elsősorban rövid úton, elektronikus távközlő eszközök igénybevételével, elsősorban telefonbeszélgetés útján valósulna meg.

i) A kötelező írásbeli előkészítésre figyelemmel az alperesnek az első válasziratban kellene előterjesztenie *érdemi védekezését*, melynek előterjesztésére a törvény minimum 15-30 napos határidőt szabna meg. Ez nem gátolná a pergátló kifogásokban való későbbi döntést, és fennmaradna az a rendelkezés is, hogy hatáskör és illetékesség hiánya miatt – sőt a perköltség-biztosíték adásának elmaradása miatt – akkor is meg lehet szüntetni a pert, ha ez egyébként a perbebocsátkozás után már kizárt lenne.

j) Tekintettel a jogi képviseletre, a perbebocsátkozás elmaradását a törvény nem bírósági meghagyással szankcionálná – amely valójában az ellentmondás miatt határidő-halasztásra is lehetőséget ad –, hanem azzal, hogy a továbbiakban az elmulasztott védekezést nem terjesztheti elő, azaz a bíróság az ügyet a rendelkezésre álló adatok alapján bírálja el. Ez azt is jelenti, hogy az ilyen magtartás ítélet (és nem ítélet hatályú határozat) alapjául szolgálna, ezzel is gyorsítva a jogvita mielőbbi érdemi lezárását.

k) Az elektronikus perben záros határidők közé kerülne a kereset megváltoztatásának, kiterjesztésének, a viszontkereset előterjesztésének lehetősége.

l) A perelőkészítésnek a koncepció által kívánt célja úgy érhető el, hogy már ebben a szakaszban a törvény egyértelműen kötelezővé kellene tenni a *bizonyítékok előadását és a bizonyítási indítványok előterjesztését*. Az elektronikus perben a felperes az alperesi perbebocsátkozást követően az önhatalmú keresetváltoztatásra megjelölt határidőig terjesztheti elő indítványait (keresetváltoztatás esetén azzal egyidejűleg), míg az alperes legkésőbb a viszontkereset-indítási határidőig (azaz viszontkereset esetén azzal egyidejűleg)

terjesztheti elő ellenbizonyítási indítványait a felperesi követelésre vonatkozóan. A bizonyítási indítványokat kivételesen indokolt esetben – a bíróság engedélyével vagy az ellenfél hozzájárulásával – az első tárgyaláson is elő lehetne adni, továbbá ahányszor megnyílik a keresetváltoztatási, illetve viszontkereset-indítási jog, értelemszerűen az ezekre vonatkozó bizonyítási indítványok is előterjeszthetők. Ugyanakkor érvényesülne a fél tudomására később jutott tények és körülmények körére kiterjedő bizonyítás indítványozásának lehetősége.

m) A perelőkészítés eredményéről a bíróság – az elektronikus perben kísérleti jelleggel – összefoglalót készítene, amelyben rögzítésre kerül a jogvita tárgya, a felek érvrendszerének lényege, a bizonyítékok köre és az előterjesztett bizonyítási indítványok, az alperes esetleges viszontkeresete annak szintűgy ezen elemeivel, az alperes esetleges beszámítási kifogása. Röviden összefoglalandók a perelőkészítés során történt események, megtett vagy elmulasztott nyilatkozatok. Az összefoglaló szükség szerint tartalmazhatja továbbá a per lefolyásának mintegy a menetrendjét, azaz hogy előreláthatólag mikor kerül sor az első tárgyaláson kívül a folytatólagos tárgyalás megtartására, azoknak mi lesz a szerepe (egyes bizonyítási eljárások mikor kerülnek lefolytatásra), várhatóan mikor kerül sor az ítélelhozatalra. Az összefoglaló formája pervezető végzés lenne, mely ellen nincs helye fellebbezésnek, ugyanakkor a Pp. 227. §-a (2) bekezdésének megfelelően a bíróság ahhoz nincs kötve. Így az összefoglalónak *informatív* funkciója lenne, a per folyamán beállott változások nem teszik szükségessé annak formális módosítását, ugyanakkor a jelenleginél sokkal kiszámíthatóbb helyzetbe hozná a jogalanyokat, mivel kellő tájékozottsággal rendelkeznének az ügy tárgyáról és menetéről.

n) Konceptió szerint az elektronikus perekben – a kiterjedt bizonyítást igénylő ügyekben – a törvénynek ösztönöznie kellene a bíróságot arra, hogy *a tárgyalási napokat úgy határozza meg, hogy egy összefüggő időszakban (azaz egymást követő napokon folyamatosan, nem pedig hosszabb szünetekkel folytatólagosan) kerüljön sor a tárgyalás megtartására, amennyiben ez indokolt.* Noha a bíróság jelenleg is élhet ezzel a lehetőséggel, indokolt a Pp.-ben ennek a lehetőségnek a külön kimondása.

o) Ha a perelőkészítés során nemcsak minden kérdés tisztázódott, de a bizonyítékok is mind rendelkezésre állnak, a jogvita a gyakorlatilag eldönthető. Ezért a felek közös kérelmére a bíróság az ún. *gyorsított eljárást* köteles lenne elrendelni az olyan ügyben, ahol az előkészítő szakasz összefoglalójának kiadásáig valamennyi bizonyíték rendelkezésre áll,

azaz nem kell további bizonyítási eljárást lefolytatni. Ebben az esetben a bíróság *tárgyalás tartása nélkül* az összefoglaló kiadásától számított legkésőbb 60 napon belül érdemi határozatot hozna.

p) A koncepció a *perorvoslatok* körében is speciális szabályokat vezetne be az elektronikus polgári perekben. Az első-, másod- és harmadfokú bíróságok között az iratok továbbítása elektronikus úton történék. Az ilyen perekben a másodfokú eljárásban a főszabállyá válna a tárgyaláson kívüli elbírálás válna azzal, hogy bármely fél kérheti a tárgyalás tartását. A koncepció kizárná a felülvizsgálatot azon elektronikus perekben, ahol az elsőfokú bíróság ítéletét a másodfokú bíróság helybenhagyta.

Amint azt már korábban említettük elektronikus polgári per intézményét a jogalkotó időben fokozatosan, több lépcsőben kívánja bevezetni Magyarországon. A koncepció megfogalmazása szerint először a megyei bírósági hatáskörbe tartozó ügyek közül kell kiválasztani azokat, ahol mód nyílna az elektronikus eljárásra. Így 20+5+1 bíróságon (megyei bíróságok, ítéletábrák, Legfelsőbb Bíróság) kell biztosítani egyelőre a szükséges infrastrukturális hátteret, míg a többi 111 helyi és 20 munkaügyi bíróságon később, hatáselemzés alapján kell dönteni a további bevezetésről.

Az első ütemben 2009. vagy 2010. január 1-től hatályba lépő, az elektronikus eljárásra vonatkozó szabályok alkalmazását a jogalkotó az alábbi konjunktív feltételekhez kötné:

- megyei bíróság elsőfokú hatáskörbe tartozó perekben,
- ha vagyoni perben a pertárgy értéke meghaladja a 10 M Ft-ot, és
- a felek jogi képviselővel kötelesek eljárni.

A kötelező jogi képviselet előírása és egyben ennek megfelelően a sajátos szabályok alkalmazhatósága a számviteli törvény hatálya alá tartozó és kettős könyvvitelt vezető jogi személyekre és jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságokra vonatkozna, így az EVÁ-t választó gazdasági társaságok és a természetes személyek nem tartoznának ebbe a körbe.

Az első ütem bevezetését követően, a gyakorlati tapasztalatokat is felhasználva néhány év múlva – elsősorban az értékhatár csökkentésével – fokozatosan bővíthetne az elektronikus eljárások köre, majd bevezetésre kerülne hogy ott, ahol a jogi képviselet nem kötelező, de a felek jogi képviselőt bíznak meg, az elektronikus eljárást a felek választhatják.

Az elektronikus polgári per szabályait bemutató fejezet összegzéseként azt rögzíthetjük, hogy a koncepcióban szereplő szabályok csak részben függenek össze az eljárás

elektronizálásával. A jogalkotó valójában a perek meghatározott (kiemelt) körére szigorúbb, némiképp kötöttebb eljárási rendet kíván bevezetni, ezzel egy más szemléletű peres eljárás prototípusát hozná létre, amely utóbb egyre bővíthető körben válna alkalmazhatóvá. Az is jól látható, hogy a koncepció kidolgozása során a jogalkotó számos olyan megoldást igyekszik hazánkban is meghonosítani, amelyet az elmúlt években más európai országokban vezettek be a polgári eljárás gyorsítása és hatékonyabbá tétele érdekében.